

CARTE: „Sexul și spaima” de Pascal Quignard

Scris de Horia Picu

Duminică, 05 Ianuarie 2014 07:56 -

O glumă citită pe hotnews ar putea fi un bun punct de placare în analizarea operei lui Pascal Quignard: *„Diferența dintre stres, teamă și panică.”* *Stres: nevasta e gravidă.* *Teamă: amanta e gravidă.*

Panică: amândouă sunt gravide.”

„Sexul și spaima” confirmă că nimic din epoca modernă n-a fost necunoscut anticilor. Diferența dintre noi, oamenii de-acum și ei, oamenii de-atunci este că anticii erau mai direcți, spuneau lucrurilor pe nume și se comportau cât se poate de firesc în fața unor situații care pe noi ne fac să gândim într-un fel și să acționăm, sub constrângerea presiunii sociale, cu totul altfel.

Scriitorul francez spune că pornografia (cuvântul) a apărut în Atena în jurul anului 410 î.H., când pictorul

“Parrhasios o iubea pe târfa Theodoteea și a pictat-o goală.”

Cartea merge pe studiul comparativ al libertăților și constrângerilor sexuale în Roma antică, respectiv în Grecia aceleiași epoci.

„N-a existat niciodată homosexualitate, nici greacă, nici romană. [...] Nici grecii, nici romanii n-au făcut niciodată distincție între homosexualitate și heterosexualitate. Ei făceau distincție între activitate și pasivitate. Ei opuneau falusul tuturor orificiilor.”

La Atena, prostituarea masculină avea consecințe foarte grave: pierderea drepturilor civile. Mai mult, un homosexual prins că face politică era condamnat la moarte. Romanii erau de principiu că

CARTE: „Sexul și spaima” de Pascal Quignard

Scris de Horia Picu

Duminică, 05 Ianuarie 2014 07:56 -

„Pasivitatea constituie o crimă pentru un bărbat născut liber, pentru un sclav - este o datorie absolută, pentru un libert - este un serviciu pe care are datoria să-1 facă stăpânului său.”

În antichitatea romană,

„oricare cetățean poate să facă orice pofteste unei femei nemăritate, unei concubine, unui libert, unui sclav.”

De altfel,

“Singurul model de sexualitate romană este „dominatio dominus” □ asupra celuilalt. Violul în interiorul statusurilor inferioare este normal.”

Știm înțelesul cuvântului „virtute”. După Pascal Quignard, în antichitate virtute însemna potență sexuală. Orice bărbat activ sexual și nonsentimental era considerat cinstit. În același timp,

„orice plăcere pusă în serviciul celuilalt este josnică, și din partea unui bărbat constituie un indiciu al lipsei de „virtus”, de virilitate [...].”

Adică
” impotentia.”

Sentimentele față de o altă persoană, chiar față de persoana din propria căsnicie erau considerate

“ca o victorie a desfrâului.”

Autorul spune că

“din pricina iubirilor ei, August a exilat-o pe fiica sa, Lulia, în minuscula insulă Pandataria din largul coastelor Campaniei. Tiberiu, soțul ei, a confirmat acest exil. Lulia a decedat la sfârșitul anului 14. Tacit spune că tristețea a determinat-o să nu se mai atingă de bucate și că s-a lăsat să moară.”

Tiberiu era mereu nemulțumit că din cauza înălțimii sale prea mari trebuia mai tot timpul să se aplece. Îi plăcea mult vinul roșu, pentru că semăna cu sângele și

“Nu se tunde decât când era lună nouă. Avea întotdeauna mare grijă să facă urările de rigoare celui ori celei ce strănuta."

Oare obiceiul nostru de a face urări celui/cele care a strănutat are rădăcinile în Roma antică? Tot despre Tiberiu, Pascal Quignard scrie:

Era întotdeauna însoțit de un astrolog. Îi plăcea să i se citească din greci, precum și expunerile retorilor, discuțiile filosofice. A trăit înconjurat de literați. Își acoperea fața cu plasturi. A refuzat întotdeauna să fie văzut de medici. I-a disprețuit întotdeauna. Tacit relatează că, înainte de a muri, Tiberiu l-a respins pe medicul Charicles, la Misen, spunând că acela care a trăit un număr atât de mare de ani în trupul său cunoaște mult mai bine „locuința" decât "un vizitator de un ceas.”

Tot din cartea aflăm (sau ni se confirmă ceea ce știam) că

“În limba greacă pictorului i se spune zographos (cel care scrie o persoană vie). În latină i se spune artifex (cel care face o artă, o operă artificialis).”

Pictorii și sculptorii Greciei antice, admirati și ca literați erudiți, erau prețuiți la cele mai înalte cote de comunitate.

“Adunarea amfitrionilor, marele consiliu al Greciei, a dispus ca pictorului Polignot să i se ofere în tot locul ospitalitate publică și ca toate cheltuielile datorate găzduirii lui să revină orașului în care el va dori să se oprească pentru o vreme.”

Când am comentat “Viața lui Beethoven” de Romain Rolland am spus că trei dintre cei mai bogați oameni ai Vienei și-au luat obligația să-i asigure lui Beethoven un venit îndestulător de 4000 de florini anual, cu condiția ca muzicianul să rămână în Austria. Cei trei bogătași ai Vienei și-au justificat gestul filantropic spunând că:

„un artist nu se poate dedica pe de-a-ntregul artei sale decât dacă este descătușat de orice preocupări materiale [...]. Subsemnații am luat împreună hotărârea să-l punem la adăpost de orice griji pe Ludwig van Beethoven și să înlăturăm astfel din calea sa orice piedică meschină în stare să stăvilească avântul geniului său.”

După cum se vede, nobilul obicei de a da pictorilor și sculptorilor întreaga prețuire vine din vremurile antice. Platon era de altă părere...Îi ponegrea pe acești artiști, zicându-le că nu sunt altceva decât niște „manuale”;

Să revenim la semnificațiile titlului cărții scriitorului francez. În antichitate, sexul și spaima erau două noțiuni strâns legate. Aflăm că, după spusele lui Tacit,

“soțiile vechilor germani, în cursul luptei, își dezgoleau sânii □ pentru a-i face pe soții ori pe fiii lor să se teamă de captivitatea iminentă, în caz că victoria nu era de partea lor.”

Trogus Pompeius, un istoric roman din secolul I î.Hr., povestește că într-un război al perșilor cu mezii, mamele și soțiile perșilor, care se retrăgeau considerându-se învinși

“au venit în fuga mare la ei, și-au ridicat fustele și, expunându-și spre ei organul obscen, i-au întrebat cu sarcasm dacă nu doreau să se refugieze în uterul mamelor sau al soțiilor. Atunci, parcă siliți de vederea acestei goliciuni, perșii și-au reconstituit rândurile și i-au luat la goană pe dușmani.”

Oricum ar fi fost, e clar că pentru antici sexul și dragostea erau două noțiuni care nu aveau nimic în comun.

“Plutarh relatează că hetaira Lais, după ce i s-a dăruit lui Aristip, și-a înfășurat din nou sânii. Apoi i-a declarat lui Aristip că nu-1 iubește. El i-a răspuns că nu s-a gândit vreodată că vinul și

peștele ar fi îndrăgostiți de el, și cu toate acestea bea vinul și mănâncă peștele cu cea mai mare plăcere.”

Cu toate aceste consemnări, Quignard reamintește o foarte apreciată „definiție” a dragostei, care aparține tot lui Plutarh:

„un om îndrăgostit permite sufletului său să trăiască în corpul altuia”;

Când dragostea apare, (cum ar putea fi oprită?), mersul lucrurilor este într-un singur sens (cel puțin la început). Autorul cărții amintește faptul că

„Aristotel spunea că oamenii, după ce au aruncat pietrele, nu mai au putința să le mai prindă.”

Seneca fiul e și mai filozof . El spunea că din moment ce omul pleacă pe un drum, inclusiv cel al dragostei, același om

„nu poate să nu ajungă acolo unde ar fi putut să nu se ducă” ; .

Spaimile principale (dacă pot să spun așa) pe care le descoperă autorul cărții sunt trei:pânțele femeii (văzut ca locul unde se dezvoltă viitoarea ființă umană), locul femeii preferat de toți bărbații normali și, în sfârșit, mormântul. Primele două spaimi au legătură cu singurătatea fiecăruia dintre noi, acea singurătate trăită în întuneric. Quignard spune:

„Cele două spaimi dintâi au legătură cu întunericul și singurătatea, întunericul înseamnă absența vizibilului. Singurătatea - absența mamei sau absența obiectelor care o înlocuiesc. Oamenii cunosc aceste spaimi: să cadă din nou în imensitatea abisului diform și negru al uterului, teama de a redeveni fetus, teama de a redeveni animal, teama de a se îneca, frica de a se arunca în gol, groaza de a întâlni non-umanul.”

Pascal Quignard explică foarte exact termeni ca spaima, tema, angoasa, pe care avem tentația să-i considerăm sinonimi. În realitate,

CARTE: „Sexul și spaima” de Pascal Quignard

Scris de Horia Picu

Duminică, 05 Ianuarie 2014 07:56 -

“Spaima, teama, angoasa nu sunt termeni sinonimi. Angoasa așteaptă pericolul pentru care, crede ea, se pregătește. Faptul de a te teme presupune o sursă cunoscută a fricii. În ceea ce privește spaima, ea indică starea care survine când nimerești într-o situație periculoasă pe care nimic nu ți-a permis s-o anticipezi. Spaima este legată de surpriză.”

Și sexul și spaima se pot înțelege în diferite moduri, de la om la om. Să terminăm comentariul despre carte în aceeași notă relaxată, așa cum l-am început, amintindu-vă ce spunea actorul Peter Ustinov:

“Sexul este o conversație dusă la bun sfârșit prin alte mijloace”.

Conversație plăcută!